

مقاله علمی (تحقیقی)

بررسی اپیدمیولوژی برخی ضایعات دهان و تنوعات طبیعی
در دانشجویان دندانپزشکی ۱۸ تا ۲۸ ساله
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۷۸

دکتر جمیله بیگم طاهر*

دکتر زیبا ملکی**

دکتر آرش علی***

چکیده

هدف از انجام این مطالعه تعیین اپیدمیولوژی ضایعات دهان در دانشجویان دندانپزشکی ۱۸ تا ۲۸ ساله دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی می باشد. در این راستا تعداد سیصد نفر با روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. بعد از تهیه لیست از کلیه دانشجویان ترم های مختلف، شماره گذاری انجام شد و اعداد فرد به عنوان نمونه در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت دامنه سنی دانشجویان از ۱۸ تا ۲۸ سال با میانگین سنی ۲۲/۳ سال بود. از این تعداد ۳۳٪ آنان مؤنث و ۶۷٪ مذکر بودند.

میزان شیوع به شرح زیر می باشد.

لاینا آلبا، ۸۲/۷٪، گرانول های فوردایس، ۶۹٪، سابقه آفت، ۵۲/۴٪، سابقه تبخال ثانویه، ۳۵/۷٪، سابقه تبخال اولیه، ۲۳/۸٪، پیگمانتاسیون فیزیولوژیک، ۹/۱٪، توروس ها، ۳/۸٪، وجود آفت در زمان معاینه، ۳/۵٪، لکوادم، ۲/۷٪، وجود تبخال لبی در زمان معاینه، ۱٪، سابقه

*- استادیار گروه آموزشی بیمارهای دهان و تشخیص دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

** - دانشیار گروه آموزشی بیمارهای دهان و تشخیص دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

*** - دندانپزشک.

زونا، ۰/۷٪، ولیکن پلان، ۰/۳۵٪ بود.

با توجه به نتایج این بررسی بالاتر بودن میزان شیوع ضایعات به ترتیب شامل سابقه آفت، تبخال ثانویه، تبخال اولیه و وقوع آفت در زمان معاینه، وقوع تبخال لیبی در زمان معاینه، زونا ولیکن پلان بود. در تنوعات طبیعی نیز به ترتیب لاینا آلبا، گرانول‌های فوردایس، پیگمانتاسیون فیزیولوژیک و لکوادم و در اختلالات تکاملی توروها بیشتر دیده شد.

کلید واژه‌ها: ضایعات دهان - انواع طبیعی - اپیدمیولوژی - گروه سنی ۲۲-۱۸

مقدمه

مسئله اپیدمیولوژی از موضوعات پایه‌ای در علوم پزشکی است و تعیین آن در مورد بیماری‌های شایع دهان در جوامع مختلف عام و خاص از اولویتهای موجود است. میزان شیوع این ضایعات در جوامع مختلف به ترتیب عبارتند: آفت به میزان ۵۰٪ - ۱۰٪، تبخال ۹۵٪ - ۷۰٪، لکوادم ۴۵٪ - ۴۰٪ و در افراد سفیدپوست لیکن پلان ۱٪، زبان جغرافیایی ۲٪ - ۱٪، زبان شیاردار ۵٪ - ۱٪ بود. تاکنون درباره اپیدمیولوژی این ضایعات در گروه‌های خاص مثل دانشجویان دندانپزشکی تحقیقی انجام نشده است. تنها تحقیق موجود توسط Rado و همکارانش تحت عنوان شیوع آنتی‌بادی HSV در دانشجویان دندانپزشکی سال دوم انجام گرفته است که نتایج آن نشان داد ۴۴/۸٪ از دانشجویان سال دو آنتی‌بادی بر علیه HSV در خون داشتند و در سال آخر تحصیلی ۳/۳٪، تغییر تیتراژ آنتی‌بادی در سرم در آنها مشاهده شد. به علت اینکه دندانپزشکان در ارتباط نزدیک با بیماران می‌باشند و امکان انتقال بعضی ضایعات و بیماریها از بیمار به دندانپزشک موجود است لذا، انجام این گونه تحقیقات ضروری به نظر می‌رسد (۱-۴).

هدف از انجام این تحقیق تعیین اپیدمیولوژی ضایعات دهان در دانشجویان دندانپزشکی ۱۸ تا ۲۸ ساله دانشگاه علوم پزشکی، شهید بهشتی در سال ۱۳۷۸ بود.

روش بررسی

روش تحقیق توصیفی و تکنیک تحقیق مشاهده و مصاحبه با استفاده از فرم اطلاعاتی بود. نحوه اجرای تحقیق به شرح زیر می‌باشد.

- نمونه‌ها به روش تصادفی از جامعه مورد بررسی انتخاب شدند (تعداد کل نمونه‌ها در جامعه

مورد بررسی ششصد نفر بود بعد از تهیه لیست کلیه دانشجویان ترم‌های مختلف شماره‌گذاری انجام شد و اعداد فرد به عنوان نمونه این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت).

- معاینه نمونه‌ها توسط دو نفر از دانشجویان سال آخر دندانپزشکی صورت پذیرفت. این دو نفر در طی کارگاه یک هفته‌ای با یکدیگر هماهنگ شدند و فرم اطلاعاتی برای کلیه نمونه‌ها تکمیل گردید.

- معاینه مجدد موارد مثبت توسط استاد بخش بیماریهای دهان.

- اطمینان از تکمیل فرم‌های اطلاعاتی و ارسال نتایج جهت تجزیه و تحلیل آماری.

نتایج

نتایج حاصل از تحقیق در جداول ۱ و ۲ به شرح زیر می‌باشد:

میزان شیوع لاینا آلبا در جامعه مورد بررسی ۸۲/۷٪ که شیوع آن در افراد مذکر ۷۸/۳٪ و در افراد مؤنث ۹۱/۷٪ و شیوع آن در افراد گروه سنی ۱۸-۲۴ سال ۸۲/۴٪ و در گروه سنی ۲۵-۲۸ سال ۸۵٪ بود.

میزان شیوع گرانول‌های فوردایس در کل جامعه مورد بررسی برابر ۶۹٪ که در افراد مذکر ۶۱/۲٪ و در افراد مؤنث ۸۳/۳٪ و در افراد گروه سنی ۱۸-۲۴ سال برابر ۶۶/۸٪ و در افراد گروه سنی ۲۵-۲۸ سال ۸۲/۵٪ بود.

میزان شیوع سابقه آفت در کل جامعه مورد بررسی ۵۲/۴٪ که در افراد مذکر ۵۲/۶٪ و در افراد مؤنث ۵۲/۱٪ و شیوع در گروه سنی ۱۸-۲۴ سال ۵۲٪ و در گروه سنی ۲۵-۲۸ سال برابر ۵۵٪ بود.

میزان شیوع سابقه تبخال لبی در کل جامعه مورد بررسی ۳۵/۹٪ و شیوع آن در افراد مذکر ۳۷/۱٪ و در افراد مؤنث ۳۳/۳٪، در گروه سنی ۱۸-۲۴ سال ۳۲/۶٪ و در گروه سنی ۲۵-۲۸ سال ۵۰٪ بود. پیگمانتاسیون فیزیولوژیک در کل افراد مورد بررسی ۹٪ و در افراد مذکر ۸/۸٪ و در افراد مؤنث ۹/۴٪ و شیوع آن در گروه سنی ۱۸-۲۴ سال ۸/۴٪ و در گروه سنی ۲۵-۲۸ سال ۱۲/۵٪ بود.

میزان شیوع توروس در جامعه مورد بررسی ۳/۸٪ که شیوع آن در افراد مذکر ۳/۱٪ و در افراد مؤنث مورد بررسی ۵/۲٪ بود. شیوع آن در افراد گروه سنی ۱۸-۲۴ سال ۴٪ و در افراد

گروه سنی ۲۸ - ۲۵ سال ۲/۵٪ بود.

شیوع آفت در کل جامعه مورد بررسی ۲/۴٪ که در افراد مذکر ۳/۶٪ و در افراد مؤنث مورد بررسی ۳/۱٪ بود.

شیوع لکودام در کل افراد مورد بررسی ۲/۷٪ بود که شیوع آن در افراد مذکر ۳/۱٪ و در افراد مؤنث ۲/۱٪ و در گروه سنی ۲۴ - ۱۸ سال ۲٪ و در گروه سنی ۲۸ - ۲۵ سال ۷/۵٪ دیده می‌شد.

میزان شیوع تبخال لبی در کل افراد ۰/۷٪ که در افراد مذکر ۱٪ و در افراد مذکر ۱۵ و در افراد مؤنث ۵٪ بود.

میزان شیوع زونا در کل افراد ۰/۷٪، در افراد مذکر ۱٪ و در افراد مؤنث صفر درصد و در گروه سنی ۲۴ - ۱۸ سال ۰/۸٪ و در گروه سنی ۲۸ - ۲۵ سال صفر بود.

میزان شیوع لیکن پلان در کل افراد مورد مطالعه ۰/۳٪ و شیوع آن در افراد مذکر ۰/۵٪ و در افراد مؤنث مورد بررسی ۰٪ بود. شیوع آن در گروه سنی ۲۴ - ۱۸ سال ۰/۴٪ و در گروه سنی ۲۸ - ۲۵ سال ۰٪ بود.

بحث

در تحقیقی که Rado و همکارانش به منظور تعیین درصد ریسک ابتلا به عفونت هرپس اولیه در دانشجویان دندانپزشکی سال دو انجام دادند. ۴۴/۸٪ از دانشجویان، Ab علیه HSV در سرم خون داشتند. در میزان شیوع تبخال ثانویه ۳۵٪ بود که این افزایش احتمالاً یکی به این دلیل است که در تحقیق Rado تیتراژ Ab در سرم توسط روش Elisa بررسی شده بود ولی در این تحقیق تکنیک مشاهده و مصاحبه بود و دیگر اینکه عفونت HSV بین ۶۵٪ - ۴۰٪ بسته به وضعیت اقتصادی، اجتماعی بیماران می‌باشد که به علت وجود وضعیت اقتصادی بهتر دانشجویان و همچنین دامنه سنی خاص این گروه، نتایج متفاوت است (۲).

در تحقیق دیگری که در سال ۱۳۷۴ توسط بههر در سطح شهر تهران در بررسی اپیدمیولوژی تبخال لبی انجام شد شیوع این عارضه ۳۴/۷٪ گزارش شده است (۵) که با تحقیق حاضر کاملاً مطابقت داشت.

در تحقیق شقایق تعلیم که با عنوان بررسی اپیدمیولوژی آفت و تبخال در جمعیت استان

مرکزی در سال ۱۳۷۵ انجام شد تعداد چهارصد نمونه در چهار گروه سنی از هفت تا ۶۵ سال بود. در این تحقیق شیوع ۲۹/۵٪ برای تبخال به دست آمد (۶) که علت کمتر بودن آن را نسبت به تحقیق می‌توان به دلیل دامنه سنی افراد مورد معاینه و تفاوت جامعه مورد بررسی دانست. میزان شیوع گرانول‌های فوردایس در مطالعات مختلف از ۶۰٪ تا ۸۸٪ و در تحقیق دیگری که توسط Gorsky و Bushner انجام شد میزان آن در جمعیت یهودی اسرائیل ۹۴/۹٪ بود، حال آنکه در جامعه مورد بررسی در این تحقیق ۶۹٪ بود که با توجه به اینکه شیوع این گرانول‌ها با بالا رفتن سن افزایش می‌یابد و در تحقیقات انجام شده سن خاصی برای بررسی در نظر گرفته نشده، لذا می‌توان کمتر بودن شیوع این ضایعه را در این تحقیق نسبت به سایر تحقیقات توجیه کرد (۲).

میزان شیوع توروس‌ها در تحقیقی که توسط Kerpon daungpron و همکارانش در جنوب تایلند انجام گردید در زنان ۶۸٪ و در مردان ۴۸٪ بود (۷) که با میزان شیوع این ضایعه در تحقیق حاضر تفاوت چشمگیری دیده نمی‌شد. وجود توروس‌ها تا حدود زیادی به ژنتیک و نژاد بستگی دارد (۹).

میزان شیوع آفت از ۲۰٪ - ۱۰٪ در جمعیت‌های عمومی و تا ۵۰٪ در دانشجویان گزارش شده است و در تحقیقی که توسط Pongissaqaramum و همکارانش در سال ۸۸ در بانکوک انجام شد شیوع آفت ۴۸/۷٪ بود (۸). در تحقیق حاضر تقریباً همین میزان مشاهده می‌شود. در تحقیق شقایق تعلیم میزان شیوع ۲۱/۵٪ می‌باشد که علت این اختلاف با تحقیق حاضر تفاوت دامنه سنی بین افراد مورد بررسی است (۱).

میزان شیوع لیکن پلان بین ۲٪ - ۱٪ گزارش شده و در گزارش Lay و همکارانش که در سال ۱۹۸۲ و در افراد برمه‌ای انجام شد ۰/۴٪ اعلام گردید که تقریباً مشابه با تحقیق فعلی بود. تنها در تحقیق Axell در ۱۹۷۶ میزان شیوع ۱/۶٪ گزارش شده است که علت تفاوت این است که ضایعه فوق اکثراً در دهه پنجم زندگی رخ می‌دهد که می‌تواند توجیه کننده این تفاوت باشد. در تحقیقی که خاطفی در سال ۱۳۷۵ در شهر تهران در خانوارهای این شهر انجام داد میزان شیوع لیکن پلان ۱/۱۵٪ بود که به دلیل تفاوت دامنه سنی است. دامنه مذکور در جامعه مورد بررسی ۱۸ تا ۲۸ سال و جامعه مورد تحقیق دکتر خاطفی ۸۰ - ۳۴ سال بود (۹).

نتیجه گیری

با توجه به تحقیق انجام شده، بالاتر بودن میزان شیوع ضایعات به ترتیب شامل سابقه آفت، سابقه تبخال ثانویه، سابقه تبخال اولیه و وقوع آفت در زمان معاینه، وقوع تبخال لیبی در زمان معاینه، سابقه زونا و لیکن پلان بود. در انواع طبیعی نیز به ترتیب لاینا آلبا، گرانول‌های فوردایس، پیگمانتاسیون فیزیولوژیک و لکوادم و در اختلالات تکاملی توروس‌ها بیشتر دیده شد.

جدول ۱- بررسی فراوانی انواع نرمال مخاط دهان در دانشجویان مورد مطالعه

نام ضایعه	جنس		مرد		زن		جمع	
	ندارد	دارد	ندارد	دارد	ندارد	دارد	ندارد	دارد
لاینا آلبا	۱۵۲	۴۲	۸۸	۸	۲۴۰	۵۰	۱۷/۳	۸۲/۷
گرانول‌های فوردایس	۱۲۰	۷۴	۸۰	۱۶	۲۰۰	۹۰	۱۶/۷	۸۳/۳
پیگمانتاسیون فیزیولوژیک	۱۷	۱۷۷	۹	۸۷	۲۶	۲۶۴	۹/۸	۹۱/۶
توروس	۶	۱۸۸	۵	۹۱	۱۱	۲۷۹	۵/۲	۹۴/۸
توروس فک بالا	۳	۱۹۱	۴	۹۲	۷	۲۸۳	۲/۴	۹۵/۸
فک پایین	۴	۱۹۰	۲	۹۴	۶	۲۸۴	۲/۱	۹۷/۹

جدول ۲- بررسی فراوانی برخی ضایعات دهان در دانشجویان مورد مطالعه

جمع		زن		مرد		جنس نام ضایعه
		ندارد	دارد	ندارد	دارد	
۱۳۸	۱۵۲	۴۶	۵۰	۹۲	۱۰۲	سابقه آفت
۴۷/۶	۵۲/۴	۴۷/۹	۵۲/۱	۴۷/۴	۵۲/۶	
۱۸۶	۱۰۴	۶۴	۳۲	۱۲۲	۷۲	سابقه تبخال لبی
۶۴/۱	۳۵/۹	۶۶/۷	۳۳/۳	۶۲/۹	۳۷/۱	
۲۲۱	۶۹	۷۴	۲۲	۱۴۷	۴۷	تبخال اولیه
۷۶/۲	۲۳/۸	۷۷/۱	۲۲/۹	۷۵/۸	۲۴/۲	
۲۸۰	۱۰	۹۳	۳	۱۸۷	۷	وقوع آفت
۹۶/۶	۳/۴	۹۶/۹	۳/۱	۹۶/۴	۳/۶	
۲۸۲	۸	۹۴	۲	۱۸۸	۶	لکودما
۹۷/۳	۲/۷	۹۷/۹	۲/۱	۹۶/۹	۳/۱	
۲۸۷	۳	۹۶	۰	۱۹۱	۳	وجود تبخال لبی
۹۹	۱	۱۰۰	۰	۹۸/۵	۱/۵	
۲۸۸	۲	۹۶	۰	۱۹۲	۲	سابقه زونا
۹۹/۳	۰/۷	۱۰۰	۰	۹۹	۱	
۲۸۹	۱	۹۶	۰	۱۹۳	۱	لیکن پلان
۹۹/۷	۰/۳	۱۰۰	۰	۹۹/۵	۰/۵	

***

REFERENCES

1. Norman K. Wood, Paul W. Goaz. Differential diagnosis of oral and maxillofacial lesions, 5th ed. [S.L]: [S.N]; 1997, 97-99, 106-110, 225-226.
2. SN. Bhaskar. Synopsis of oral pathology, 7th ed. [S.L]: [S.N]; [S.T], 95-96, 214-216.
3. SR Prabhu, DF Wilson, DK Dafatary, NW Johnson. Oral diseases tropics. [S.L]: [S.N]; 1992, 280-282, 404-405.
4. Rado B, Tate A. Prevalence of herpes simplex virus antibodies in dental students. J Dent Edu 1992; 200-205.
5. بهفر پرستو. بررسی اپیدمیولوژی تبخال لبی در جمعیت استان تهران در سال ۱۳۷۴ [پایان نامه]. تهران: دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی؛ ۱۳۷۵.
6. تعلیم شقایق. بررسی اپیدمیولوژی آفت و تبخال لبی در جمعیت استان مرکزی در سال ۱۳۷۵ [پایان نامه]. تهران: دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی؛ ۱۳۷۷.
7. Kerdpon D. Sirirungrojying S. A clinical study of oral tori in southern Thailand: prevalence and the relation to parafunctional activity. Eur J Oral Sci 1999; 107:9-13.
8. Pogissawarnum W. Epidemiologic study on recurrent aphtous stomatitis in a Thai dental patient population. Community Dent Oral Epidemiol 1991; 19:52-3.
9. خاطفی شهرزاد. بررسی اپیدمیولوژی بیماری لیکن پلان دهانی در جمعیت تهران در سال ۱۳۷۵. [پایان نامه]. تهران: دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی؛ ۱۳۷۶.

***